

e-ISSN: 2630-6417

International Journal Of Social,
Humanities And Administrative
Sciences (JOSHAS JOURNAL)

Vol: 8 Issue: 53
Year: 2022 JUNE
Pp: 733-736

Arrival
19 April 2022
Published
30 June 2022

Article ID
62508
Article Serial Number
1

DOI NUMBER
<http://dx.doi.org/10.29228/JOSHAS.62508>

How to Cite This Article
Teke, M. S., & Karakuş, S.
(2022). "Sporun Sosyal Gelişim Sürecine Etkisi", Journal Of
Social, Humanities and
Administrative Sciences,
8(53):733-736

International Journal Of Social,
Humanities And Administrative
Sciences is licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International
License.
This journal is an open access, peer-
reviewed international journal.

Sporun Sosyal Gelişim Sürecine Etkisi

The Effect Of Sports On Social Development Process

Mehmet Sait TEKE Seydi KARAKUŞ

Doktora Öğrencisi. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Kütahya, Türkiye
Prof. Dr. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Kütahya, Türkiye

ÖZET

Çağdaş toplumlarda spor olgusunu çok farklı perspektiflerden incelemek mümkündür. Spor bireylerin hayat boyu fiziksel, duygusal ve psiko-motor alanlarında gelişim göstermelerine ve sosyal kimlik ve grup üyeliği kazanarak güçlü bir performans sergilemelerine olanak sağlamaktadır. Ayrıca birey uğraştığı spor aktiviteleri ile günlük hayata adapte olurken bu aktiviteler sayesinde geliştirilen işbirlikleri ve girilen sosyalleşme süreciyle günlük koşuşturmaya bağlı yorgunluktan, manevi yalnızlıklardan, tekdüze alışkanlıklardan ve iletişim problemlerinden uzaklaşarak hayata daha pozitif bakmayı öğrenecektir. Bu süreç içerisinde edinilen kazanımların artışıyla sosyal gelişim gösterilmesi ve kendi benliğini bulma yolunda atılan adım aynı zamanda insan-toplum ilişkilerini de güçlendirecektir. Diyalog kurmayı, grup normlarına uymayı, fiziksel ve ruhsal oto-kontrol sağlamayı öğrenen birey böylelikle kişisel ve sosyal bir disiplinin temellerini de atacaktır. Bu makalede bireylerin yaptıkları spor aktiviteleriyle kazandığı farkındalık sayesinde elde ettikleri bireysel ve sosyal gelişim ele alınarak bu değişim ve gelişimin sonuçları üzerinde durulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Spor, Sosyal Gelişim, Sosyalleşme

ABSTRACT

It is possible to examine the phenomenon of sport from many different perspectives in contemporary societies. Sports enable individuals to develop in their life-long physical, emotional and psycho-motor areas and to demonstrate a strong performance by gaining social identity and group membership. In addition, while the individual adapts to daily life with the sports activities he is engaged in, he will learn to look at life more positively by getting away from the tiredness, spiritual loneliness, monotonous habits and communication problems due to the daily hustle and bustle, with the cooperation developed and the socialization process entered into thanks to these activities. With the increase in the gains gained in this process, the step taken towards social development and finding one's own self will also strengthen human-society relations. The individual who learns to establish a dialogue, to comply with group norms, and to provide physical and spiritual self-control will thus lay the foundations of a personal and social discipline. In this article, the individual and social development that individuals gain through their sports activities will be discussed and the results of this change and development will be emphasized.

Keywords: Sports, Social Development, Socialization.

1. GİRİŞ

Küreselleşen dünyada spor ve birey ilişkisi incelendiğinde spor olgusunun yalnız fiziki ve psikolojik bir olgu olmayıp aynı zamanda bireyin benliğinin oluşmasında önemli bir etken olan sosyalleşmenin de sağlandığı bir kavram olduğu gözler önüne serilmektedir. Gelişme evresi anne karnında başlayan birey topluma; sağlıklı, dışa dönük, hareketli ve mutlu olarak adapte olmak ister. Bunun için küçük yaşlardan itibaren aile üyelerinin yardımı ile temel gereksinimlerini ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayarak gelişimini tamamlamaya çalışır. Öncelikle yeme, içme vb. gibi zorunlu gereksinimlerini karşılayan birey sevme sevilme, güven içerisinde olma ve aidiyet hissini yaşama dürtüsüyle kendini gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Kişinin kendini gerçekleştirme çabası, sosyal gelişimin de sağlanmasına yönelik hazırlıkların temelini oluşturmaktadır.

Çocukluk dönemindeki birey öncelikle belli başlı hareketlerle isteklerini ifade ederken ilerleyen zamanlarda oyun oynama yetisini ortaya koymaktadır. Zira oyunun barındırdığı hareket kabiliyeti hem çocuğun oyundaki rolünü ve hem de becerilerini ortaya koymasında önemli bir faktör olmuştur. Önce kuralsız ve tek başına olarak başlayan bu hareket ileriki yaşlarda kurallı, hedef dâhilinde ilerleyen bir takım hareketine dönüşmektedir. Söz konusu ilerleyiş mutluluk duygusunu ve etkileşim vasıtasıyla da sosyalleşme olgusunu beraberinde getirerek çocukların kendi akran gruplarına dâhil olmalarını sağlamaktadır (Yıldız, Çetin 2018: 56).

Çocukların oyun sayesinde sosyal ortamlara girmeleri ve bu ortamlarda yapılan işbirliğini, yardım etmeyi ve paylaşma duygusunu öğrenmeleriyle karşılaşılan sosyal problemlere ilişkin çözüm yolları üretmeleri sosyal gelişim yönünden hayli önem arz etmektedir (Bandura 1977: 54).

Ayrıca çocuğun arkadaşları ile başlattığı iletişim sayesinde edindiği inisiyatif sahibi olma, bireysel duygularının farkına varma, olumsuz duygularla savaşmaya dayalı kabiliyetlerini ortaya çıkarma, plan yapma, sorun çözme,

bireysel kontrol mekanizması geliştirme ve atılımcılık yetisi gibi becerileri de sosyal gelişim olarak ifade edilmektedir (Özyürek, Ceylan 2014: 99).

Çocukluk çağında edinilen beceriler önemli olup bireyin uzun vadedeki davranış şekillerini etkileyecektir. Ayrıca birey diğer bireylerle tesis ettiği sosyal etkileşim ve iletişim ağı sonuçlarını çevresindeki bireylerin elde ettiği sonuçlarla mukayese imkanı bularak sosyal hayatın onaylanan ve onaylanmayan davranışlarına dair epey tecrübe kazanmaktadır. Bu sayede çocuk hem ferdi bazda sosyal davranışlarını ve kabiliyetlerini düzenleyecek ve hem de toplumsal kültürün tasdik alan ve almayan davranış şekillerini de ayırabilecektir. Bu kazanımlarla kendi davranışlarını daha derin tahlil etme imkanı yakalayan çocuk ileriki hayatında daha sağlıklı ve daha uyumlu bir iletişim süreci gerçekleştirerek sosyal gelişimini sağlayacaktır.

Bireyin hayatında bir süreç sayılan sosyalleşme kavramı önce ailede başlamakta daha sonra ise arkadaş grupları ve kitle iletişim araçları sayesinde hız kazanmaktadır. Bu araçlara zamanla çok önemli bir unsur niteliğinde olan spor katılmıştır. Spor; bireyin gelişimine barış, sevgi, dürüstlük ve özveri kavramlarını ekleyerek insan ve toplum arasındaki ilişkinin geliştirilmesinde ve zamanla daha uyumlu hale gelmesinde etkili bir unsur sayılmaktadır (Çevik, Kabasakal 2013: 81).

2. SPOR OLGUSU VE KAZANIMLARINA GENEL BİR BAKIŞ

Toplumsal hayat içerisinde bireylerin ihtiyaçlarının karşılanması ve toplumsal ilişkilerin düzenlenmesi adına ortaya çıkmış kurumlar mevcuttur. Aile, eğitim, sağlık vb. gibi örnekleri olan bu kurumlardan biri de spordur. Spor birbirinden farklı birçok hedef, değer ve müeyyide vasıtası ile yönlendirilmektedir. Kompleks bir olgu olarak karşımıza çıkan spor kavramı meslek sahibi olunmasına, gelir elde edilmesine, saygınlık kazanılmasına ve toplumsallaştırma gibi rollerin gerçekleştirilmesine yönelik görevler üstlenmektedir (Kaplan, Akkaya 2014: 116-117).

Spor olgusuna en geniş anlamda ansiklopedik tabiri ile baktığımızda “Bireylerin sağlık durumunu geliştiren ve gelişmiş sağlık durumunu devam ettiren hareketler” biçiminde tarif edildiğini görmekteyiz. İlâveten bu tanımlamayı çeşitli araştırmacı ve bilim insanları farklı şekillerde ortaya koymuştur. Bazı araştırmacılar sporu; insanın oyun dürtüsünden kaynaklanan kuralları belirlenmiş, ölçülebilir, değerlendirilebilir, performans dönük yarışma biçiminde yapılan, amacı serbest motorsal etkinlikler olarak tanımlanırken, kimine göre de spor kavramı insanın genel bedensel becerileri yoluyla bir rakiple karşılıklı etkileşim içinde bulunularak yapılan yarışmaya dönük oyun biçimlerinin her türlü olarak tanımlanmaktadır (Kumartaşlı, Atabaş 2014: 900).

İnsanlık tarihinin başından beri var olan ve temel olarak insan bedenini baz alan ve tarihsel, kültürel ve toplumsal bir olgu niteliği taşıyan spor (Sage 1997: 325), farklı tanımlamalarda sosyal ve kültürel kalkınmanın temeli olan bireyi fizyolojik ve psikolojik manada güçlendirmek, karakter oluşumuna katkıda sağlamak, bilgi düzeyini yükseltmek ve kabiliyet kazandırma vasıtasıyla toplumsal uyumu ve uluslararası dayanışmayı sağlama ve rekabet, mücadele ve üstün gelme hislerinin yaşandığı bir faaliyetler bütünüdür şeklinde geçmektedir (Yetim 2005: 129-132).

Birey sportif faaliyetler sayesinde birçok kazanım elde etmektedir. Bedensel gelişimin yanı sıra bireyin duygu dünyasına ve sosyal gelişimine olan katkı zaman içerisinde açıkça gözlenmektedir. Birey farklı karakterlere, farklı ilgi alanlarına ve farklı mezyetlere sahip insanlarla aynı ortamı paylaşarak yeni dostluklar edinmekte ve bu dostluğu zamanla daha da perçinlemektedir. Yabancı ortamlarda hissedilen çekimserlik, yabancılık hissi, özgüven eksikliği ve sosyo-fobi gibi duygular paylaşılan zaman arttıkça ortadan kalkarak yerini motivasyon, yüksek performans, atılımcılık, sorumluluk ve zindelik gibi kavramlar alacaktır. Böylece bireyler arasında ilgi, bilgi ve yetenek alışverişi başlamakta ve bu yolla insanların sosyal gelişimleri sağlanmaktadır.

3. SPORUN SOSYAL GELİŞİME ETKİSİ

Bireylerin içinde yaşadıkları grup ya da kültür içinde maruz kaldıkları sosyal uyarılara karşı (baskı ve zorluklar) duyarlı ve onlar gibi davranması sosyal gelişme anlamına gelmektedir. Zira insan toplumda doğup, sosyalleşirken aynı zamanda topluma uyum sürecini de gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Doğduğu andan itibaren aile ortamında olan bu uyum süreci okul çağının gelmesi ile birlikte okulda ve daha sonra da mesleki arenada ilerlemektedir. Bu arada büyüme-gelişme kavramlarını bu zaviyede incelerken gelişmenin bünyeye ve nitelik bazında değişimleri içerdiğinin de altını çizmek gerekir. Bireylerin gelişim grafiğinde olgunlaşma ve öğrenme kavramlarının iç içe olduğu görülmektedir. Sosyal gelişim bireylerde iç ve dış faktörlerden etkilenmektedir. Sosyal gelişimin seyrini değerlendirmek isteyen bireyin davranışları bize ipucu vermekte olup ilerleme bazlı bir sonuç ancak değişimlerin kolaydan zora veya basitten karmaşığa gittiği durumlarda geçerlidir. Sosyal gelişimde safha, seviye gibi kelimeler önem arz edip olgunlaşmanın bir süre sonra tecrübe ile taçlandırılması beklenmektedir (Küçük, Koç 2015: 6).

Sporun sosyal gelişim üzerinde etkileri (Tamer, 1988: 6-7);

- ✓ Sportif etkinlikler sırasında bireyler grup halinde hareket etme bilinci kazanmaktadır.
- ✓ Arkadaşlık duyguları pekişmektedir.
- ✓ Bireylerin birlikte çalışma kabiliyeti ortaya çıkmaktadır.
- ✓ Sosyal sorumluluk bilinci oluşmaktadır.
- ✓ Liderlik vasıfları kazanılmaktadır.
- ✓ Grup içerisindeki yarışmalar, diğerleriyle işbirliği gerçekleştirme ve iyi bir izleyici olma yetisini geliştirmektedir.
- ✓ Bireylerin saldırgan tutumları farklı alanlara kanalize edilmektedir.
- ✓ Bireyler arasında saygı, sevgi, güven ve başkalarını kabul etme duyguları güçlenmektedir,

şeklinde özetlenebilir.

Ayrıca Terlemez, yaptığı çalışmada spor yapan çocuklarda olumlu ve dengeli davranışların ağır bastığını ve katıldıkları spor aktiviteleri sayesinde bireylerin serotonin ve depomin salgılarının arttığı ve bu durumun gündelik yaşama özgüven ve verimlilik olarak döndüğünü ortaya koymuştur (Terlemez 2019: 5).

Ayrıca birey spor sayesinde içinde bulunduğu olumsuzluklardan mütevellit taraf tutma, sorumsuz davranma, hedef belirleyememe, isteksizlik vb. sosyal gelişimini önleyici tutumlarını azaltabilir. Nitekim bireylerin gelişimleri ile toplumsal gelişme arasında doğru orantı mevcut olup bireylerin gelişmesi, toplumsal gelişmede toplumsal gelişme ise huzur ve güven ortamının tesis edilmesinde önemli rol oynamaktadır. O halde toplumların spor kültürünün oluşmasını sağlama ve bireyleri spora yönlendirme bilinci üzere dinamo vazifesi yapmaları önemlidir (Tortumlu 2020: 256).

4. SONUÇ

Gündelik hayatı birçok zaviyeden etkileme özelliğine sahip spor (Koca, Salici 2019; 188):

- ✓ Sosyal değerlerin (çalışma, fedakârlık, sadakat, sorumluluk hissi, güvenilir olma, hoşgörü vb.) oluşumunun ve sürekliliğinin sağlanması ve oto-kontrol sisteminin oluşturulmasında,
- ✓ Toplumdaki bireylerin gelişimi ve toplum düzeninin inşasına yönelik tutum ve değer oluşumunun sağlanmasında,
- ✓ Aktiviteler sayesinde oluşturulan sosyalleşme süreci ile vatandaşlık, arkadaşlık, komşuluk, liderlik vb. kavramlara yüklenen rollerin öğrenilmesinde hazırlık vazifesi yapmaktadır.

Okul öncesinde oyunla başlayıp ileriki hayatta bedensel aktivitelerle hayatını sürdüren ve profesyonel anlamda spor yapan bireyler edindikleri tecrübeler sayesinde kendilerini ve sınırlarını daha iyi tahlil edeceklerdir. Böylece sosyal gelişimlerini (sorumluluk üstlenme, grup bilinci, saygı, gruba intibak, görgü, kendine inanma ve güvenme vb.), fizyolojik gelişimlerini ve bedensel gelişimlerini (vücut sağlığı) sağlayacaklardır. Bu yönüyle ebeveynlere de küçük yaşlardan itibaren çocukları spora yönlendirmeye, ve bu konuda çocukları geliştirme konusunda büyük görevler düşmektedir (Yıldız, Çetin 2018: 63).

Zira spor aile fertleri arasındaki birlikteliği zinde tutan, kaliteli zaman geçirmeye vesile olan bir araç niteliğindedir. Birlikte aktivite yapmak üzere plan yapan aile üyeleri aynı ortamda daha fazla aktiviteyi bir arada yaparak birbirlerini daha iyi tanıma fırsatı yakalamaktadır. Her bireyin kapasitesine uygun ve taşıyacağı zorluk derecesi belli aktiviteler için fırsatlar oluşturulmalı ve çocukların motivasyonu sağlanarak ve güven duygusu verilerek çocuk başarı karşısında takdir edilmelidir. Böylece dayanıklılık, motivasyon, takım ruhu, adil düşünme ve adaletli davranma gibi kavramlar ön plana çıkarılarak farkındalık artırılmak istenmektedir. Eğer çocukta aldatma, kayırma vb. gibi olumsuz tutumlar mevcut ise bunların negatif tarafları anlatılarak çocukların sağlıklı düşünmesi sağlanmalıdır (Orhan 2019: 167-168). Çocuk takım içerisinde bireysel hayat felsefesini akranlarıyla paylaşma ve karşılaştırma fırsatı bularak görüşlerini ayrıntılı bir şekilde tartışıp problemlerini düzeltme fırsatı yakalamaktadır (Özdoğan, 2004 s.120).

Ayrıca toplumlarda bireyleri bilinçli bir şekilde spora kanalize ederek sosyal kalkınma içerisinde çok önemli bir görevi ifa etmektedirler. Sağlıklı bireylerden müteşekkil toplumlar erdem, güç, ahlak, çalışkanlık, kişilik, kültür vb. değerlerine sahip çıkarak bu minvalde bilinçli nesillerin yetişmesine ve çağdaş toplumların oluşmasına katkıda bulunmaktadır (Yetim 2000: 71).

Bunun için spor bireyin hayatında istikrarlı bir şekilde yer alırsa ;

- ✓ Etkili iletişim kurma,
- ✓ Sosyal mesafeleri kapatma,
- ✓ Empati geliştirme,
- ✓ Bireyin yer aldığı grupla bütünleşme ve dayanışmayı artırma,
- ✓ Kurallara riayet etme,
- ✓ Bireyin sosyalleşmesi ve rehabilite olması,

adına önemli adımlar atılmaktadır. Bu pozitif adımların gerçekleştirilmesi için de çocukların ve gençlerin spora yöneliminin ve özendirilmesinin sağlanması gerekmektedir (Kaplan, Çetinkaya 2014: 124).

Bu yönelimin ve özendirilmenin gerçekleştirilmesinde eğitimin önemli bir faktör olduğu gözardı edilmemelidir.

Amman (Amman, 2000: 120)'a göre eğitim seviyesi yüksek ebeveynlerin çocuklarını spora daha fazla özendirdikleri görülmüştür.

O halde çağdaş toplumlarda spor eğitimini bir devlet politikası haline getirmek önemli bir adım sayılmaktadır. Öncelikle aile içerisinde oluşturulan spor sevgisi ile anaokulundan üniversiteye değin tüm eğitim hayatına yansıtılan beden eğitimi ve spor dersleri ile oluşan hareketlilik kaynaştırılarak sportif kültür bilincini oluşturmak, sporu insan yaşamında sürekli hale getirecektir (Bindesen, Bindesen, 2020: 8)

KAYNAKÇA

- Amman MT (2000). Spor Sosyolojisi, Ed., İkizler, H.,C., Sporda Sosyal Bilimler, Alfa Yayınları, İstanbul
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward A Unifying Theory Of Behavioral Change. *Psychological Review*, 84, 191-215.
- Bindesen, Z.V. & Bindesen, M. A. (2020). İnsan, spor ve felsefe (Spor felsefesine bir giriş), Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 22(4).
- Çevik O., Kabasakal K., Spor Etkinliklerinin, Engelli Bireylerin Toplumsal Uyumuna ve Sporla Sosyalleşmelerine Etkisinin İncelenmesi. *International Journal of Social and Economic Sciences* 3 (2): 74-83, 2013ISSN: 1307-1149, E-ISSN: 2146-0086,
- Kaplan, Y., Akkaya C., (2014), Spor Kültürü ve Türkiye’de Spor, *International Journal of Science Culture and Sport: Special Issue 2* ISSN : 2148-1148 Doi : 10.14486/IJSCS182 s:114-119.
- Kaplan Y., Çetinkaya G., (2014), Spor Yoluyla Toplumsallaşma-Yeniden Toplumsallaşma Süreci ,*International Journal of Science Culture and Sport* ,Special Issue 2 ISSN : 2148-1148 Doi : 10.14486/IJSCS183- 120-125.
- Koca, Mehmet Emin, Salıcı Olcay., (2019), Spor Yapan Ve Yapmayan Lise Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi: Isparta Örneği, *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, *Journal of Sports and Performance Researches*, 10(2):186-197.
- Kumartaşlı M, Atabaş EG., (2014), Spor Merkezi Fitness Salonunu Kullanan Bireylerin Beklentilerinin Değerlendirilmesi, *International Journal of Science Culture and Sport*, (1):898-904.
- Küçük, V. & Koç, H. (2015)., Psiko - Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan Ve Spor İlişkisi., *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dpusbe/issue/4752/65286>
- Küçük, V. & Koç, H. (2015)., Psiko - Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan Ve Spor İlişkisi, Yıl 2004, Cilt , Sayı 10, 20.06.2015.
- Orhan Rüstem.,(2019), Çocuk Gelişiminde Fiziksel Aktivite Ve Sporun Önemi, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (KÜSBD)* Cilt 9, Sayı 1, , Sayfa 157-176 .
- Özdoğan, B. (2004). Çocuk ve Oyun. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Özyürek, A. ve Ceylan, Ş., (2014). Okul öncesi çocuklarda sosyal becerilerin desteklenmesi konusunda öğretmen ve veli görüşlerinin belirlenmesi., *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 99-114.
- Sage, G. (1997). Physical education, sociology and sociology of sport: Points of intersection. *Sociology of Sport Journal*, 14(4), 317-339.
- Tamer, K., (1998), Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.
- Terlemez. Murat., (2019).Spor Aktivitesinin Özgüven, Serotonin Ve Dopamine Etkisi, *International Journal Of Social Sciences* Cilt / Vol.: 2, Sayı / Is.: 2, s: 1-6.
- Tortumlu Muhammet., (2020), Toplumsal Refah Ve Güven Ortamının Sağlanmasında Spor Kültürünün Etkisi, 1. Baskı, ISBN : 978-605-254-334-4 s:246-265.
- Yetim, A., (2005). Sosyoloji ve Spor, Morpa Yayınları-Ankara.
- Yetim, A.,(2000), Sporun Sosyal Görünümü, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, s:1 :63.,
- Yıldız Emre, Çetin Zeynep , (2018), Sporun Psiko-Motor Gelişim ve Sosyal Gelişime Etkisi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:5, Sayı:2, doi: 10.21020/husbfd.427140, 54-66.